

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. ix. De his qui in republica obtinent locu[m] cordis: & q[uod] iniq[ue]
arce[n]di sunt an co[n]siliis potestatu[m]/ & de timore dei & sapia[m] &
phi[losophi]a.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

Polícraticí de Curialiū nugis.

ſii precipit claudianus. Tu licet extremos late dominere per in-
dos. Te medus te mollis arabs te seres adorēt. Si metuis / ſi pra-
ua cupis / ſi duceriſ ira. Seruitiū patiere iugum tolerabiſ iiquas.
Interius leges / tunc omnia iure tenebiſ. Cū poteris rex eſſe tui
p̄liuor / vſus In peiora datur ſuadetq; licētia luxū. Illecebrifq;
effrena fauet tunc viuere caſte. Aſpius cū prōpta ven⁹: tū duri⁹
ire. Cōſulitur cū pena patet: ſed cōprime mot⁹. Nec tibi qd lice-
at: ſed quid feciſſe decebit. Occurrat mentēq; domet reſpect⁹ ho-
neſti. Vt vero in laude traiani faciliuſ acquieſcant qui alioſ ei
preferendos opinantur / virtuteſ ei긯 legitur cōmendatſe ſāctiſ-
ſimus papa gregoriuſ: & fuſiſ p̄ eo lacrimis inferorū compellat
iſſe incendia dño remunerante in mīa vberi iuſtitia quā vidue
ſlenti exhibuerat traianuſ. Cū enim memoratuſ impator iam
equū aſcendiſſet ad bellū p̄fecturuſ / vidua apphenſo pede ei긯
miſerabili⁹ lugēſ ſibi iuſtitia fieri petiit de hiſ qui filiū ei긯 opa-
timū & innocentiffimū iuuenē iniuſte occiderant. Tu (inquit) au-
guſte ipeſas / & ego tam atrocē iniuriā patior. Ego (inquit) i-
mpator ſatiſſacia tibi cum rediero. Quid inquit illa / ſi nō redie-
riſ? Succeſſor me⁹ ait traianuſ / ſatiſſaciet tibi. Et illa. Quid tibi
p̄derit / ſi aliuſ bñfecerit? Tu mihi debitor eſ ſm opa merce-
dem recepturuſ. Frauſ vtiq; eſt nolle reddere qd debetur. Suc-
ceſſor tuuſ iniuriā patiētib⁹ pro ſe tenebitur. Te nō liberabit
iuſtitia aliena. Bene agetur cū ſucceſſore tuo ſi liberauerit ſei긯
Hiſ verbis motuſ impator deſcendit de equo: & cauſam p̄ſen-
tialiter examinauit: & condigna ſatiſſactione viduā conſolatuſ
eſt. Fertur autē beatiffimuſ papa tā diu pro eo fuſiſſe lacrimas:
donec ei in reuelatiōe nūciatū ſit traianū a penis inferni libera-
tum. Sub ea tñ conditiōe ne vltēriuſ pro aliquo infideli deū ſol-
licitare preſumeret. Vnde merito p̄fertur aliis / cuiuſ ſtutis p̄ ce-
teris ita ſanctis placuit: vt eorū meritis ſoluſ ſit liberat⁹. Et hec
quidē de capite reipublice dicta ſunt.

Commedatio
traiani in p̄ſo-
nam vidue.

Fabula

Interceſſio
bñ gregorii p̄
ſalute traiani.

Senatuſ vñ
dicatur / et vbi
primū nomen
cepit.

De hiſ q in republica obtinēt locum cordis. & q iniq; arcendi
ſūt a cōſiliis ptātū. & de timore dei & ſapia & phiā. Cap. IX.
Ordis locum auctore plutarcho ſenatuſ obtinet. Sena-
tuſ vero ſicut maioribuſ placuit officii nomen eſt &
habet etatiſ notam. Siquidem ſic dicitur a ſenectute
Fum vero athenieſeſ ariopagū dicebāt / eo q in illiſ
totiuſ populivirtuſ conſiſteret. Et cū ab eiſ preclara plūrima in-
uenta ſint / nihil ſalubriuſ / nihil glorioſiuſ inſtitutū eſt q ſenat⁹.
Quid enī nobiliuſ eſt cetū ſenū: qui emeriti a vulgarib⁹ officiis

ad cōsiliū & regiminis officium trāseunt: & in marcido corpore ex
 erunt mentis vires? Esto sapientie magis apti negociis / quo in
 exercitiis corporis minus possūt. Forū utiq; tantus honor exti-
 tit apud grecos: vt duces reipublice nusq; pcederent / nihil egre-
 giū ageretur / qd̄ senes instituti non inducerēt aut pbarēt. Et qd̄
 magis est ab initio vrbis cōdite noīa eorū aureis litteris scripta
 sunt. Ipsiq; patres conscripti ab oībus appellati qui alios sapien-
 tia etate & affectu paterno precedebant. Penes istos consilioꝝ
 erat auctoritas & omnium publice gerendorū. Ceterū licet ab
 etate noīs videatur esse origo: hāc ego arbitror tā corporis esse
 q̄ mentis. Et tas nāq; mentis sapientia est: in qua omnium offi-
 ciorū consistit distributio & artificium totius vite. Ars nāq; re-
 cte viuendi vt stoicis placet / ars artium est. Nullam vero esse artē
 maximarū rerū: cū in minimis quoq; artez esse nullus ignoret.
 opinio est hominū parū considerate loquentiū & i maximis re-
 bus errantiū / omnia magis p libito statuentium q̄ pro veritate.
 Est aut̄ (vt antiqs philosophis placet) sapiētia rerū diuinarū &
 humanarū princeps: & gerēdorū omittēdorū sciētia. Huic ho-
 insistere philosophari est / eo q̄ philosophia sit studiū sapientie:
 vt ergo antiquis placuit ad hostiū sapientie philosophia pulsat.
 Et cū ei apertum fuerit / anima / rerū luce dulciter illustrata / no-
 men philosophie euanescit / aut sicut pspicacionibus visum est /
 volūtatis appetitus implet / cū flos studii vergit in fructum. nā
 philosophie finis sapiētia ē. S; nescio q̄ nā pacto iā versamur in
 fine illius cuius initiū nōdū agnouim⁹: qd̄ in reb⁹ oībus potētis-
 sima ps esse censet / verūtamē qui finē nouit / initiū ignorare nō
 pōt: cū radix inii per multiplices virtutis tramites vsq; ad coro-
 nam finis: fructusq; dulcedinē: viuacitatis sue solidate ptrāseat.
 Ecce (inquit beatus iob) timor dñi ipa est sapiētia / & recedere a
 malo intelligētia. Aliā vero radicē sapientie nusq; inuenio cū in
 eo cōsentiāt oēs / q̄ initiū sapiētie dñi est timor. Timor ergo ini-
 tiū et in timore pcessus est / & oīm virtutū culmē / siue illud cha-
 ritatē / siue sapiētia dicas / nō vsq; quaq; alienū est a tiore. A fi-
 liali seruilem diuide / in hoc initium: in illo sapientie constitue
 pfectum / & ex inde perfectionem. Quocūq; mō se luxus verbo-
 rum extollat / verum est: quia sapiētia iniciatur in timore: & q̄
 sanct⁹ timor dñi pmanet in seculū seculi. Manet itaq; radix: &
 incremētis grē inualescens in ramos virtutū pficit / & vis ei⁹ ad
 fructū pfecte charitatē / vsq; ptigit / q̄ penarū nescit aculeos: cū nō
 sit met⁹ in charitate / qui penā habet / & ē timor / iudiciū q̄ bona

Sapiētie dif-
 finitio. j

ff. de origi. iur.
 l. j.

Job. xxviii.

Eccī. j.

ps. xviii.

Differētia me-
 tus a timore.

Policratici de Curialiū nugis.

opera iugiter facit/ & iustitie continēs: eandē apprehendit. Me-
tus ergo videtur cedere: dū gratia proficit ad virtutem: quia nō
iam timet seruliter: qui filiali affectu ad reuerētiā: & bona opa
incitatur. Semper (inquit beatus iob) quasi tumētes fluctus sup
me timui deū: & pōdus ei⁹ ferre non potui. Vtiq; se nō quādoq;
dicit timuisse: sed semp. Et eum pfectum esse nō dubitas/ cui ip-
sius dñi testimonio vir similis nō erat in terra. Nec eū metu pe-
narū/charitate deducta/credibile est a malis temperasse: quē in
perfectione iustitie fuisse non ambigis consūmatū. Iā in cōmē-
datione timoris sermo pcessit: & nondū inotuit quid sit timor:
sed vtinam consistat in corde cuius appellatio totiēs n̄saē ī ore.
Si enim mentē ille tetigerit lingua efficacius/ & sibi salubrius
disputabit. Nā in ore frustra voluūtur verba: si virtutis deficiūt
opera. Est aut timor dñi (sicut beatissim⁹ papa gregori⁹ asserit)
nihil eorū que agenda sunt p̄termittere. Hoc vtiq; p̄termittitur
qd nec ope nec volūtate ipletur. Quicquid enī vis & nō potes.
factū deus reputat/ eo q̄ volūtas plena/ totius operis mercede
cōsequit. Certū est aut/ quia qui deū timet: nihil negligit: & bo-
na facit. Qui nō diligēter oīa iuestigat/ & cognitis rebus q̄ sūt
agēda exeqtur/ p̄culdubio sapiens est: & aptissimus cōsiliis p̄ri-
cipum/ vbi tanta morū grauitas innotuerit/ etatē corporis fru-
stra quisq; causat. Hic est enī senex quē p̄eligendū cōsiliis: sapiē-
tie monita docēt. Ait enī. Senect⁹ venerabilis est nō diuturna
neq; nūero annorū cōputata. Glia senū canicies. Cani sunt sens⁹
hoīs: & etas senectutis vita immaculata. Beatus plane qui hāc
apphendit etatē: vt de inocētia vite: cōsciētie sue testimōio gau-
deat. Sed dicis forte. Quis est hic & laudabimus eū? Vtiq; nō
eum arbitror expectandū dandis consiliis qui pctm̄ nō fecerit/
sed quē peccare nō iurat: q̄ peccatū oderit/ n̄tute gaudeat: & eaz
magno desiderio cōcupiscat hoīem. s. bone voluntatis. Sed nec
istud ad vnguem ressecandū est: benigniori poti⁹ dicitur miner-
ua: qui non simpliciter/ sed aliorū collatione innocens videatur.
Quis enim gloriabitur se vsq; quaq; castum habere cor/ cum &
astra mūda nō sint in cōspectu illius q̄ in āgelis suis reperit pra-
uitatem? Iniqui ergo arcendi sunt/ supbi/ & auari: & omnis hu-
iusmodi pestis hominū. Nihil enim perniciosius iniquo diuitis
consiliario. Omni (inquit) custodia/ serua cor tuū: qm̄ ex ip̄o vi-
ta procedit. Est itaq; prouidendum ptāti: ne consiliani eius indi-
geāt: ne aliena immoderatus concupiscant/ quod etiam ad eos
vsq; ptenditur qui in corpore reipublice interiorū obtinent vicē

Job. xxxj.

Job. j.

Timoris dei
diffinitio.

Senectutis
cōmendatio.

Sapiētie. iij.

Prouerb. xx.

Eccī. xxxj.

Prouerb. xx.

Job. xxv.

Iniq; / supbi / r
auaria p̄siliis
principum ar-
ceantur.

Prouerb. iij.

quos questores & pmetarienses et rerū priuatarū comites esse predixim⁹. Hec enī omnia ad satietatē reficiēda sunt: & hanc ex necessitate & vsu habita ratione personarū oportet interpretari. Si enī auidi⁹ reficiātur et minus digerāt generant morbos aut incurabiles/aut difficiles. Impossibile siquidē est quēq̄ iustitiaz et pecuniā sequi: aut enī vni istorū quilibet adherebit/ & alterū cōtemnet: aut torquebit altero melioris experts. Avaro namq̄ (teste sapiētia) nihil scelestius/ & nihil iniquius q̄ amare pecuniā. Hac enī aiām suā venalē habet/ & in vita proiecit itima sua. Et forte ideo crates corporis costarūq̄ soliditatem/ & extreme cutis claustrū/ natura diligentissima parēs circūposuit intestinis/ quo aduersus oēm exteriorē violētiam fierent tutiora/ & eis qd̄ necesse est ministrat: nec vnq̄ sine salutis sue dispēdio exteriorib⁹ exponitur. Oportet autē in re publica hāc nature opificis seruari imaginē/ & his necessariorum copiam de publico ministrari.

Eccī. x.

De lateribus potestātū: quorū necessitas explenda est/ malicia reprimenda.

Caplm. X.

Sed & in laterib⁹ his scz qui principibus debent assistere/ hec nature formula seruāda est. Cōstat enī quia a cōiuctu mores formātur. Qui tangit picē inquinatur ab ea. Vnaq̄ contacta liuorē ducit ab vna. Nec domi illorū iustitiā esse credas/ aut veritatē/ aut pietatem apud quos vides omnia esse venalia. Christ⁹ ipse exclusus est: & si pulsat ad hostiū nō aperit ei. Fugiunt & fugāt gratiā/ qui omnia ad precium/ & gratis faciunt nihil. Si preces porrigende sunt/ si causa examināda/ si executioni mādanda sentētia/ si p̄ficiēda cautio: omnia nūmus agit: veritas ceca est: pietas manca. Dū quātum quisq̄ sua nūmorū seruat in archa/ tantū habet & fidei/ cōtemnere fulmina pauper creditur atq̄ deos diis & innocentibus ipsis. Qui corruptior moribus: & corrupētior muneribus apud istos beator est. Si principū manus euaseris: grandis tibi restat via arda & ardua. Anteq̄ tortores extremos fugias sudādū est tibi. Ecce instrumēta tua cōficit collus. Si enī salutare licuerit p̄ magno reputa. Si cedulā nō attuleris frustra accedes. Si autē attuleris inutilis est: nec acquiescet vt man⁹ nobilis vitio mēbrane degeneret. Quid multa? Suā necesse est cōparari: cū nec opera nec calam⁹/ aut sepiole/ aut nigre lolliginis succus tibi cōstet ineptus. Sed & ipsas sillabas & apices: nisi eū tibi propiciū feceris/ sic distorquebit: tot tibi verborū ponet tendiculas vt p̄ pace

Eccī. xii.

Excoriatiōes familiarū/ curialū/ & modi.